

קט

גאולת לילה - גאולה אריכתא

(ליום העצמאות)

אתחלתא דגאולה

אמר ר' יוחנן: איזהו בן העולם הבא? זה הסומך גאולה לתפילה של ערבית. ר' יהושע בן לוי אומר: תפילות באמצע תיקונו.

במאי קמיפלגי?... ר' יוחנן סבר, גאולה מאורתא נמי הוי, אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא. ור' יהושע בן לוי סבר, כיון דלא הויא אלא מצפרא, לא הויא גאולה מעלייתא (ברכות ד' ע"ב).

קוטב מחלוקתם של ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נעוץ ביחסו של האדם המאמין לתהליכי גאולה שעדיין לא הושלמו. ר' יהושע בן לוי סובר שרק גאולה שלמה נחשבת לגאולה. רק בגאולת יום, כשהאור כבר זורח במילואו, כשברור לו לאדם שאכן נגאל לגמרי - ראוי להסמך גאולה לתפילה, ולהודות לה' על ישועתו ועל הצלתו. לפני כן אין עדיין מקום לתפילה. ר' יוחנן סובר שגם גאולת לילה - אף על פי שעדיין לא הושלמה, שאין היא ברורה, שהיא עדיין לוטה באפילה - אף היא גאולה, ויש להסמך אליה את התפילה. יש להודות על העבר ולצפות לעתיד, ולבקש מה' שימשיך את התהליך עד השלמתו המלאה. ההלכה נפסקה כר' יוחנן, שגם גאולת הלילה, ראוי להסמך לה תפילה. אלא שגאולת הלילה, גאולה אריכתא היא. אין היא שלמה עדיין. למרות שבערבית ברכנו גאל ישראל, אנו מוסיפים ברכה נוספת: והסר מעלינו אויב... והסר שטן מלפנינו ומאחרינו. אין בבקשות אלו כדי לסתור את ברכת הגאולה שלפניהן. זו תכונתה של גאולת הלילה, שהיא גאולה אריכתא; ארוכה וממושכת היא, הדרגתית ואיטית; יש בה עליות וירידות, שטן מלפנים ומאחור, חרב ואויב מהצדדים; ואף על פי כן, גאולה בדרך הטבע היא ביחס לגלות שלפניה.

הכל מודים, כשנגאלו ישראל מצרים לא נגאלו אלא בערב... וכשיצאו לא יצאו אלא ביום... אלא מלמד שהחחילה להם גאולה מבערב (ברכות ט' ע"א).

גאולת הערב - התחלתית היא, לא ניכרת עדיין ולא מורגשת בפועל. אין בה עדיין חירות גמורה, ואף על פי כן, גאולה היא.

יתירה מזאת. בגאולה הלילית, האיטית וההדרגתית, ישנה במידה ידועה, מעלה יתרה על גאולת היום, החפזה והברורה. לא בגלל מעלתם של ישראל יצאו מצרים בחיפזון, בניסים ונפלאות, אלא בגלל שאלמלא הוצאו משם בצורה זאת, היינו אנחנו וכל צאצאינו עדיין משועבדים לפרעה במצרים, היינו מסתגלים לעבדות ונטמעים במצרים. כביכול לא היתה לקב"ה ברירה אלא להוציאם בחיפזון, בניסים גלויים, לאור היום, ביד חזקה. אולם

מכאן ואילך הגאולה יכולה ללכת בדרך "טבעית" כביכול, בודע נטויה, כשזרוע ה' רק מכוונת ומראה את הדרך, אך את הפעילות עצמה הוא משאיר לנו והיה לך לאות על ידך, ידנו האנושית כביכול. ולכן ה' חזאת היא י' ד' כ' ה' ה' - כדי שנדע שלא בורענו ירשנו ארץ. ידנו כחה היא, וח' הוא הנותן לה כוח לעשות חיל.

גאולת הלילה, האיטית וההדרגתית, מחייבת מאמץ גדול יותר מצדנו, מאמץ גופני וגם נפשי. עלינו לפעול במו ידינו לקידום גאולתנו, ולראות בכל זאת את הזרוע האלהית המכוונת אותנו, למרות החשיכה האופפת אותנו ואינה מאפשרת לנו לראות את יד ה' בכל גילויה ותפארתה.